

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 860/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lasten ja nuorten päihdehoidon puutteista ja päihdeohjelman tarpeesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mia Laihon /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 860/2020 vp:

Miten hallitus aikoo parantaa lasten ja nuorten päihdehoitoa,

aikooko hallitus laatia koulujen ja oppilaitosten kanssa yhteisen hoitopolun päihdeongelmaisten lasten ja nuorten auttamiseksi,

aikooko hallitus varmistaa, että päihderiippuvaisille nuorille on riittävästi avoterveydenhuolto- ja kuntoutuspaikkoja,

kuinka hallitus aikoo varmistaa, että lapsille ja nuorille suunnattuja vieroitushoitopaikkoja on tarjolla tarvetta vastaavasti,

kuinka hallitus varmistaa, että alaikäiset saavat tarvitsemaansa päihdehoitoa yksiköissä, joissa on osaamista ja ammattitaitoa lasten ja nuorten päihdeongelmien hoitoon,

miten hallitus aikoo varmistua siitä, että sekä perheillä että lastensuojelulaitoksilla on riittävästi mahdollisuuksia saada nuoria päihdehoitoon ja päihdeammattilaisten osaamista ja tukea käyttöönsä,

aikooko hallitus valmistella poikkihallinnollisen päihdeohjelman, jossa olisi huomioitu myös lasten ja nuorten päihdehoidon tarpeet,

miten hallitus aikoo varmistaa, että lapset ja nuoret saavat tarvitsemansa mielenterveyspalvelut, jotka usein liittyvät myös päihdeongelmiin ja

aikooko hallitus ottaa käyttöön terapiatakuun perustason mielenterveyspalveluiden parantamiseksi ja nuorten auttamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lasten ja nuorten elämässä päihteiden käyttö linkittyy usein muihin elämään ja elinympäristöön liittyviin ongelmiin. Mukana on usein perheen vuorovaikutuksen ongelmia, epäsosiaalista käyttäytymistä, neuropsykiatrisia tai oppimiseen liittyviä vaikeuksia ja rikollisuutta. Perheissä saattaa ilmetä monimuotoista vanhemmuuden puutetta, vanhempien päihteiden käyttöä tai mielenterveyden ongelmia. Mitä nuoremasta alaikäisestä on kyse, sitä enemmän huomiota tulee kiinnittää ympäristön nuorelle haastavassa tilanteessa tarjoamaan tukeen tai sen puutteeseen. Hallitusohjelmaan kirjattu tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusten sekä niihin kuuluvien perhekeskusten

kehittäminen rakentuu palvelujen varhaiselle ja oikea-aikaiselle saatavuudelle, laadulle ja vaikuttavuudelle sekä tiiviille monialaiselle yhteistyölle. Palvelupolut päihteillä oireileville lapsille ja nuorille kuuluvat tähän kokonaisuuteen ja niitä kehitetään tulevaisuuden sote-keskuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon ja sivistystoimen yhteistyönä. Päihteiden käytölle altistavat haasteet tunnustetaan näin riittävän varhain, koko perhettä tuetaan monialaisesti ja erityispalveluiden ja kuntoutuksen piiriin ohjautuminen tehostuu.

Perheiden kokonaisvaltaisen tukemisen lisäksi lasten ja nuorten päihdeongelmiin puututaan koulujen ja oppilaitosten opiskeluholloissa. Osana tulevaisuuden sote-keskuksen kehittämistä opiskeluhollo osaamista vahvistetaan tuomalla sinne näyttöön perustuvia psykososiaalisia menetelmiä mielenterveys- ja päihdehäiriöiden ehkäisyyn ja hoitoon. Alkuvaiheessa tätä varten rakennetaan hoito- ja palveluketjut sekä koulutetaan henkilöstöä. Työ on parhaillaan käynnissä kaikilla viidellä yhteistoiminta-alueella. Lisäksi valmistelussa oleva ja loppuvuodesta 2020 eduskuntaan tuleva hallituksen esitys opiskeluhollo kuraattori- ja psykologipalvelujen siirrosta hyvinvointialueille sekä siirtoon liittyvä lisärahoitus edesauttavat sujuvien palvelupolkujen rakentamista myös päihteillä oireileville nuorille. Lapsen tai nuoren tarvitsema tuki ja hoito voidaan järjestää nykyistä kokonaisvaltaisemmin, kun kaikki koulun tai oppilaitoksen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset tulevat saman palvelunjärjestäjän alaisuuteen. Tulevaisuuden sote-keskuksen täydennyshaussa, joka on tulossa auki alkuvuodesta 2021, on nostettu lasten ja nuorten matalan kynnyksen palveluiden osalta päihdehoidon vahvistaminen yhdeksi painopistealueeksi.

Edellä mainittujen, perustasolle kohdentuvien toimenpiteiden tarkoituksena on myös vähentää lähetepainetta lasten- ja nuorisopsykiatriseen hoitoon ja parantaa erikoissairaanhoidon kapasiteettia vastata konsultaatioyhteistyöstä ja vaikeimpien häiriöiden hoidosta. Se tarkoittaa esimerkiksi yhteistyötä sijaishuoltoyksiköiden kanssa erikoissairaanhoidoa edellyttävien mielenterveys- ja päihdehäiriöiden hoidossa.

Lastensuojelun toimenpiteet ovat päihteillä oireilevien lasten ja nuorten tukemisessa välttämättömiä erityisesti silloin, kun nuori itse ei ole motivoitunut päihteiden käytön lopettamiseen. STM on myöntänyt vuosille 2020–2022 5,8 miljoonaa euroa lastensuojelun monialaiseen kehittämiseen, jonka tavoitteena on vahvistaa lastensuojelun sekä mielenterveys- ja päihdepalveluiden yhteistyötä. Alueellisissa kehittämishankkeissa muun muassa vahvistetaan lastensuojelun ammattilaisten osaamista päihdeongelmiin liittyvissä asioissa ja kehitetään päihdehuoltoon liittyviä monialaisia palvelupolkuja.

Lastensuojelun vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän loppuraportti sisältää ehdotuksia, jotka toteutuessaan parantavat alaikäisten päihdeongelmien hoitoa. Raportissa ehdotetaan muun muassa moniammatillisten palvelujen, lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen sekä alaikäisten päihdetyön palvelujen saatavuuden parantamista ennen sijaishuoltoa ja sijaishuollon aikana. Työryhmä esittää myös vaativan sijaishuollon sisällöstä, tarkoituksesta ja järjestämisestä säätämistä lailla, jolloin vahvistettaisiin toiminnallisesti integroitua sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä vaativan sijaishuollon parantamiseksi. Työryhmä ehdottaa myös erityisiä rajoituksia, joilla voidaan suojella päihteitä käyttävän lapsen henkeä, terveyttä ja kehitystä.

Sosiaali- ja terveysministeriössä työskentelevän lasten ja nuorten vaativimpien palvelujen osaa- mis- ja tukikeskuksia valmistelevalle työryhmälle ehdotukset valmistuvat loppuvuodesta 2020. Pal-

velujärjestelmän yhteistoimintaa on kuvattu myös muun muassa terveydenhuoltolakiin perustuvissa Yhtenäisissä kiireettömän hoidon perusteissa (STM 2019:2). Nuorten osalta palvelujen organisoimista tukevat myös THL:n valmistamat oppaat ja selvitykset (THL 20/2016, THL 6/2020). Lisäksi Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvosto PALKO on kesällä 2020 julkaissut suosituksen alkoholiriippuvuuden hoito- ja kuntoutusmuodoista. Suositus kattaa myös nuoret. Alaikäiset tullaan huomioimaan myös Päihde- ja riippuvuusstrategiassa, joka valmistuu vuoden 2021 aikana.

Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta hallitus valmistelee hoitotakuun tiukentamista niin, että perusterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsisi jatkossa seitsemän vuorokauden sisällä hoidon tarpeen arviosta. Perusterveydenhuollon hoitotakuu koskee sekä somaattisia että psyykkisiä terveysongelmia. Hallitusohjelmaan on kirjattu mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistaminen. Tavoitteena on yhdenvertainen mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuus, väestön tarpeen mukainen palveluvalikoima sekä palvelujen yhteensovittaminen ja koordinaatio.

Helsingissä 10.12.2020

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru